

Mai inclinat spre caricatură se arată Tudor Popescu în altă piesă. *Cuibul*, care dă alevăvărata măsură a disponibilităților sale pentru comedie. De data aceasta, autorul creează tipologii umane, din câteva trăsături de condei, demascând impostura tocmai prin felul cum o împinge să se desfășoare, până ce alunecă pe panta absurdului. „*Cuibul*” este o fabricuță în care s-a instalat o atmosferă călduță și comodă, sub oblăduirea unui director ce refuză orice înnoire. Venirea unui tânăr inginer, care-și spune părerea despre faptul că firma scoate pe piață produse învechite și lipsite de calități funcționale, tulbură liniștea acestui mic paradis. Autorul știe să decupeze clișeele și convenționalismele (aproape toată comedia e o ședință), expunând o veritabilă galerie de variante ale nesincerității: un director-filozof, „preocupat” de instrăinarea omului („Instrăinarea cercului la noi, nu ne lasă singuri, ea instrăinarea burgheză. Instrăinarea noastră are întotdeauna pe cineva alături, în față sau în spate, în orice caz, pe aproape”); un șef cu aprovizionarea, conciliant și el ciud e vorba de nerealizări („Eu cred că putem fi umani. Vorba aceea, nu sîntem umani pe banii noștri. De-asta, umanismul nostru este mai mare decît umanismul burghez”); un răspunzător de productivitate, mare meșter în autocritică („Tovarăși, o lipsă recunoașterii e pe jumătate iertată. Eu recunosc dublu, ca să fie iertată)

în întregime... Nu pot să-mi iert, tovarăși, greșelile comise, unele, sub influența ideologiei burgheze”); un șef de sector cu experiență, ascultat cu respect, despre care aflăm că e „vizat” să fie promovat în Centrală („Problema care se pune în întreprinderea noastră e una de conștiință. Au fost unii tovarăși care-au încercat să rupă problema în două și să minimalizeze tocmai problema etică, deplasînd totul pe competență”); o creatoare de modele, care se plînge că nu i-au fost aduse la timp revistele străine, „după care să copiez modelele noastre originale” — iată victățiile acestui „cuib” al îngăduinței reciproce. Nu trebuie omisă o tovarășă Frincu, venită în control tocmai cînd trebuie, care scoatește autoritar printre „probleme de etică”.

Incontestabil, Tudor Popescu are ochi de observator și virtuozitatea caracterologiei comice. Îngroșînd tușele, forțînd articulațiile replicii, el pătrunde calm în teritoriul grotescului, exploatînd turnura parodică a atitudinii personajelor. Tema imposturii, cu diversitatea formelor ei, pare să-l pasioneze pe acest autor, care-și gîndește piesele alegoric, neomișînd să strecoare, printre rînduri, poava de rigoare.

Scaunul și *Cuibul* sînt două piese de luat în considerație în încercarea dramaturgiei noastre de azi de a-și moderniza modalitățile de expresie.

NOTE

La un bicentinar

Născut în Avrigul transilvan, la 6 iunie 1779, inginerul Gheorghe Lazăr avea să devină ctitorul școlii românești din Muntenia. Locul și rolul său în istoria culturii noastre sînt cunoscute. La acest dublu centenar al nașterii amintim, omagial, contribuția sa la viața teatrului.

Este știut că teatrul cult românesc se dezvoltă datorită școlii, dascălilor ei, pentru multe rosturi patriotice.

În 1816, Lazăr sosește în București, ca meditator; apoi, sprijinit de poetul Iancu Văcărescu, de C. Bălăceanu și de Iordache Goleacu, efiori ai școlilor, va pune bazele învățămîntului modern românesc în București, prin participarea entuziastă — cu toată opreliștea fanariotă — a studioșilor de toate vîrstele. În cadrul programului cultural de la Colegiul „Sfîntul Sava”, elevii lui Lazăr joacă, la îndemnul acestuia, *Avarul* de Molière, în limba română. Printre spectatori s-ar fi aflat și Tudor Vladimirescu, în trecere prin Capitală. Interpreții erau elevi și profesori, printre care și Heliade Rădulescu, viitorul continuator al operei didactice a lui Lazăr, fondatorul teatrului profesionist național (prin

Societatea Filarmonică, 1833). Scena pe care a răsunit în tîin dată vorba românească, în Muntenia, se afla pe locul statuii ecvestre a lui Mihai Viteazul din piața Universității. Clădirea avea două etajuri, la etaj aflîndu-se sala „pentru ceremonii școlare”.

Această înfîripare teatrală, datorată marelui dascăl, va încălzi inimile multor iubitori de cuvînt românesc și, curînd, spectacolele diletante se vor înmulți, strădaniile culminînd cu înființarea Conservatorului dramatic al Societății Filarmonice (1833—1836), de pe băncile cărînia vor ieși primii noștri actori profesioniști. Lui Gheorghe Lazăr nu i-a fost dat să vadă roadele îndemnurilor sale. Le rememorăm, însă, noi, urmașii, mereu, pentru mîndrie și învățămînte.

I. N.